

Závěr

Autorský tým publikace *České vysoké školství na křižovatce* i v reakci na recenzi potvrzuje, že z jeho práce vyvstává otázka zvládnutí postupů, standardních pro řešení složitých úloh systémové analýzy. Svědčí o tom i neujasněnost podstaty i významu zásadních pojmů, jako jsou například *systém* nebo *model* a jejich vzájemných relací. Zvláště je to patrné z reakce kolegyně Simonové, kde se vedle mylné interpretace *modelu* a *prvků vysokoškolského systému* projevuje i neznalost základních kauzalit v makroekonomii. Autorský tým při volbě metod a postupů řešení nevzal v úvahu ani „návod“ doporučované známými personami v základních sociologických publikacích, jako jsou kupříkladu A. Giddens (viz např. *Sociology*. 4th edition. Cambridge: Polity Press 2001, str. 642) nebo J. W. van der Zanden (*Sociology*. New York: McGraw-Hill 1990, str. 19). Náznaky podceňování kompetentnosti naší odborné veřejnosti, které se projevují v monografii i v reakcích na recenzi, nejsou na místě. Autoři publikace zamlžili reálný stav našich veřejných vysokých škol a odvedli pozornost od potřebných reforem. Jakékoliv změny v jejich financování bez razantních reforem stávajícího a legislativně podepřeného systému jejich fungování mohou přinést nejen nežádoucí sociální dopady, ale mohou způsobit další a mnohem výraznější zaostávání našich univerzit i za současným evropským standardem. Každé přirovnání je problematické. Nicméně očekávání, že změny systému *vysokoškolského vzdělávání dosáhneme cestou reformy jeho financování*, jak bylo vloženo do nadpisu repliky kolegyně Simonovou, je stejně beznadějně jako očekávání, že *změnou financování systému péče o seniory dojde k posílení personálních zdrojů naší atletické reprezentace*.

Rudolf Pomazal*

Čekání na „bazický model“

Není jednoduché najít odpověď na otázku, proč by podle Rudolfa Pomazala měla umírat naděje na vzájemné pochopení obou stran diskuse. Když v kontextu vysokoškolského vzdělání říká, že „o konkurenceschopnosti produktu, ať již jde o výrobek nebo službu, se nerozhoduje nikde jinde než v transformačních procesech organizace, která tento produkt uvádí na trh“ (SČ 5/2006, s. 1023), vyslovuje to, v čem se obě strany určitě shodnou.

Teprve po úporném hledání v textu najdeme pasáž, ze které je zřejmé, proč je Rudolf Pomazal tak nespokojen. Přečtěme si (a dešifrujme), co říká, když se ptá,

* Kontaktní adresa: doc. Ing. Rudolf Pomazal, CSc., ředitel Ústavu informatiky a statistiky, Fakulta managementu a ekonomiky, Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, náměstí T. G. Masaryka 1279, 760 01 Zlín, e-mail: pomazal@fame.utb.cz.

„jak reálně ovlivnit konkurenceschopnost vysokoškolského vzdělávání“: „Takovým východiskem je model – lze jej označit jako *bazický* –, který vznikne superpozicí modelu transformačních procesů fakulty a modelu organizace a řízení hlavních procesů fakulty. Pouze s využitím takto konstruovaného modelu a pouze na této úrovni analýzy je možné kvalifikovaně a odpovědně formulovat závěry o tom, jak účelně jsou využívány zdroje státního rozpočtu plynoucí do rozpočtu fakulty a následně nastolit problém, zda a nakolik efektivní je nějaký jiný systém financování fakulty. Na základě této analýzy je možné pokročit k systémové agregaci těchto bazických modelů do úrovně modelu systému vysokoškolského vzdělávání, který umožní analýzu kauzalit mezi konkurenceschopností vysokoškolského vzdělávání a řízením transformačních procesů na fakultách českých veřejných vysokých škol včetně vlivu způsobů a intenzity jejich financování. Jedině s využitím tohoto typu modelu je možné kvalifikovaně a odpovědně formulovat odpověď na otázku, nakolik jsou peníze plynoucí do transformačního procesu fakulty užity efektivně, jinými slovy, jaká je efektivnost vysokoškolského vzdělávání na té které fakultě.“ (SČ 5/2006, s. 1024 n.; zvyraznění R.V.)

A šídlo je z pytle venku. Tak toto musí prokázat „vysoké školy, jestliže hodlají vstoupit do tržního prostředí znalostní ekonomiky“! Autor citovaných vět nám sděluje, že až bude přijat nějaký (jeho?) „bazický model“ vzniklý „superpozicí“ jiných modelů, až tento model odpoví na to, jak jsou státní peníze efektivně využívány, pak můžeme uvažovat o vytvoření podmínek pro promítnutí prvků tržního prostředí do hodnocení efektivnosti vysokých škol. To se ale jím zmiňovaný Baťa v hrobě obrací a jím citované autority z podnikového managementu (Veber, Pitra, Vodáček, Truneček) nevycházejí z údivu. Každý normální model transformačního procesu musí nejdříve vycházet z tržního ocenění výsledků produkce a pak teprve může vyhodnotit efektivnost jednotlivých prvků transformace. Bez promítnutí tržních ocenění výstupů (což je právě projevem faktu konkurence), nelze o efektivnosti procesů transformace vstupů ve výstupy hovořit. Pokud by Baťův model nevycházel z tržních ocenění produkce, šily by se u něj dodnes dřeváky, či spíše by už dávno zkrachoval.

A tak paradoxně – svým sněním o „bazickém modelu“ – se Rudolf Pomazal stává apologetem všech, co nechtějí v oblasti vysokého školství nic měnit. Zejména ve smyslu konkurenceschopnosti, která se citelně projevuje na globálních profesních trzích. „Čekejte a nic nedělejte, dokud nebudete mít můj bazický model“ – doporučuje jim. A oni budou rádi čekat, protože vědí, že bez toho, aby o konkurenceschopnosti rozhodovalo tržní prostředí, v daném případě profesními trhy oceňovaná uplatnitelnost absolventů, žádný takový model nikdo nesestaví. Skvělé souznění duší.

*Radim Valenčík, člen autorského týmu monografie**

* Kontaktní adresa: doc. Ing. Radim Valenčík, CSc., vedoucí katedry ekonomie a mezinárodních vztahů, Vysoká škola finanční a správní, o.p.s., Estonská 500, 101 00 Praha 10, e-mail: radim.valencik@cbox.cz.